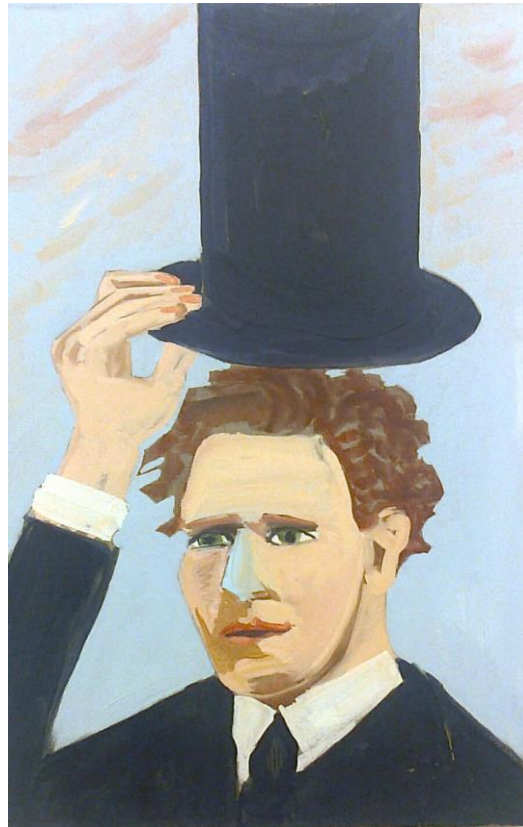

Wrijving van gedachten' | Artistieke ontmoetingen Antwerpen-Zundert

'Enfin - ik blijf erg in mijn schik naar hier gegaan te zijn - hoe het ook ga of hoe het ook uitvalle - of ik goede of slechte vrienden met Verlat worde. Ik vind hier de wrijving van gedachten die ik zoek - ik krijg een fris oog op mijn eigen werk, kan beter oordelen waar de zwakke punten zitten en zodoende vorderen om die te verbeteren.'

(Brief Vincent van Gogh aan zijn broer Theo, Antwerpen, 28 januari 1886)

Emo Verkerk

Inleiding

Het Vincent van GoghHuis Zundert richt zich in haar tentoonstellings- en activiteitenprogramma op Van Gogh en zijn inspiratie voor moderne en hedendaagse kunst. Aansluitend voert het museum een 'artist-in-residence' (AiR) programma uit. Dit programma is tweemaal ondersteund met Impulsgelden van de provincie Noord-Brabant. Het succes van de AiR leidt tot een verdergaande integratie in het hoofdprogramma en groeiende bekendheid van het Van GoghHuis. Zo sprak conservator Louis van Tilborgh (Van Gogh Museum Amsterdam) op de opening van de tentoonstelling van Robert Zandvliet in Zundert over een 'voorbeeldfunctie', óók voor zijn museum.

Het Van GoghHuis wil dit succes verder uitbouwen door een drietal projecten die aanvullend zijn op de reguliere AiR:

1. expositie en uitwisselingsproject met M HKA en AIR Antwerpen
2. reizende tentoonstelling Vincent's Asylum van Loek Grootjans
3. Landkunst op de Buisse Heide 2015

Het doel van deze aanvullende activiteiten is de culturele kwaliteit van het programma te verhogen. De reeds succesvolle AiR wordt meer geïntegreerd in het hoofdprogramma van tentoonstellingen en bovendien wordt de samenwerking/uitwisseling met gerenomeerde instellingen en musea (ook buiten Brabant) verder uitgebouwd. Dit leidt tot versterking van de reputatie van het AiR programma én het Van GoghHuis Zundert. Op termijn kan Van Goghs geboorteplek uitgroeien tot 'voorpost op de hei' voor collega instellingen als het Noordbrabants Museum, Kröller Müller Museum en Van Gogh Museum, zelfs (in de geest van Van Goghs Gele Huis) tot een ware eigentijdse kunstenaarskolonie.

Het Vincent van GoghHuis Zundert, het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen (M HKA) en het internationale residentieproject voor kunstenaars AIR Antwerpen realiseren samen *'Wrijving van gedachten' | Artistieke ontmoetingen Antwerpen-Zundert* (werktitel), een uitwisselingsproject voor een breed publiek over culturele kruisbestuiving in een grensgebied. In een periode van zes maanden zullen verschillende presentaties, publicaties, ontmoetingen en uitwisselingen worden geïnitieerd tussen de samenwerkende instellingen waarin de reflectie op het gezamenlijke culturele erfgoed en de eigen artistieke identiteit centraal staat.

Publicitair sluit het uitwisselingsproject aan op de viering van 20 jaar culturele samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen (BesteBuren), waarvan de programmaraad dit project ondersteunt > www.besteburen.eu/nieuws/besteburen-ondersteunt-55-vlaams-nederlandse-culturele-projecten-in-de-tweede-ronde-van-het-matchingfonds

Daarnaast herdenken in 2015 verschillende Europese plaatsen het 125ste sterfjaar van Vincent van Gogh met bijzondere tentoonstellingen en culturele evenementen rond het thema '125 jaar inspiratie'. Het Van GoghHuis maakt deel uit van Van Gogh Europe en het internationale Van Goghjaar 2015, waardoor via verschillende publiciteitskanalen een breed nationaal en internationaal publiek kan worden aangesproken.

Samenwerkende partners

Tussen het Vincent van GoghHuis Zundert, het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen en AIR Antwerpen is een bijzonder samenwerkingsverband tot stand gekomen ter bevordering van de culturele wisselwerking en kruisbestuiving tussen Nederlandse en Vlaamse kunstenaars. Drie verwante instellingen - gelegen in het grensgebied tussen Nederland en Vlaanderen op

slechts 44,1 km afstand – ontwikkelen samen in het Vlaamse-Nederlandse jubileumjaar een breed programma aan presentaties en daaraan gelieerde activiteiten om het artistieke discours tussen Nederland en Vlaanderen verder te stimuleren. Het Van GoghHuis is buitengewoon verheugd met de totstandkoming van de samenwerking met twee gerenommeerde, internationaal opererende Antwerpse kunstinstellingen. Dankzij ruimhartige bruiklenen van het M HKA gaat een langgekoesterde wens in vervulling om het werk van de Belgische hedendaagse meester Luc Tuymans te tonen in het geboortedorp van diens moeder. Daarnaast beogen de drie partners in de toekomst de samenwerking te consolideren zodat de dialoog tussen Vlaamse en Nederlandse kunstenaars verder kan worden voortgezet.

Vincent van GoghHuis Zundert

Het Vincent van GoghHuis is een levend kunstcentrum op de geboortegrond van één van de beroemdste kunstenaars uit de geschiedenis. Geen klassiek museum, maar een actieve belevingswereld, voor zowel kunstliefhebber als toerist. Met een prikkelende expositie over het leven en werk van Vincent van Gogh gepresenteerd in combinatie met interactieve educatie. Het programma van wisseltonstellingen richt zich op kunstenaars van de 20e en 21e eeuw die zich lieten of laten inspireren door Vincent van Gogh. Het Vincent van GoghHuis toont niet alleen de invloed van Van Gogh op de moderne kunst, maar eveneens op hedendaagse kunstenaars. Daartoe is in 2011 in de Van GoghGalerie (kosterwoning en gastatelier) een ‘artist-in-residence’ programma gestart. Hedendaagse kunstenaars uit binnen- en buitenland, een mix van jong talent en gevestigde namen, verblijft en werkt een tijdlang op de geboorteplek van Van Gogh om zich daardoor te laten inspireren. Het idee om hedendaagse kunstenaars een tijdlang te laten werken op de geboortegrond van Vincent van Gogh sluit aan bij zijn droom van het vormen van een schildersgemeenschap. Zoals hij in 1888 schreef aan zijn broer Theo: *Je weet dat ik het altijd dwaas heb gevonden dat schilders alleen leven etc. Je verliest altijd als je alleen bent.* Deze gedachte van kunstenaars die elkaar inspireren, vormt een centraal thema in de vaste presentatie van het Van GoghHuis – *De wortels van een meester* – en is leidend voor het expositieprogramma van dit museum.

Museum voor Hedendaagse Kunst Antwerpen

Het Museum voor Hedendaagse Kunst Antwerpen (M HKA) is internationaal toonaangevend museum voor hedendaagse beeldende kunst, film en beeldcultuur. Het is een open ontmoetingsplaats van en voor de kunst, de kunstenaar en het publiek. Het M HKA trekt maar liefst 60.000 bezoekers per jaar en stelt zich ten doel een voortrekkersrol te spelen in Vlaanderen en een internationaal profiel te creëren voortbouwend op de Antwerpse avant-gardetraditie. Het M HKA overbrugt de verhouding tussen artistieke en brede samenlevingsvragen, tussen het internationale en het regionale, kunstenaars en publiek, traditie en vernieuwing, reflectie en presentatie. Het M HKA is één van de Vlaamse partners van het online videoplatform ARTtube van musea in Nederland en België.

AIR Antwerpen

AIR Antwerpen is een internationaal residentieproject voor kunstenaars, gevestigd in de voormalige sasmesterswoning op het Eilandje, op de grens tussen de oude en de nieuwe haven, nabij het stadscentrum. AIR Antwerpen is méér dan een receptieve werkplek voor buitenlandse kunstenaars. De organisatie wil zich profileren als een broedplaats voor hedendaagse kunst, een plek waar kunst ontwikkeld wordt en waar aan artistieke research wordt gedaan. AIR Antwerpen is op zich geen tentoonstellingsplek voor beeldende kunst. De organisatie is wel actief binnen het nationale en internationale netwerk van beeldende kunst en gaat samenwerkingsverbanden aan die kunnen resulteren in research gerichte co-producties. De organisatie biedt ook ruimte voor kleinschalige presentaties, lezingen, workshops en debatten. AIR Antwerpen kan dankzij haar inbedding in een stad met een rijk cultureel verleden en een bruisende hedendaagse kunstscène een spontane dialoog op gang brengen tussen heden en verleden, tussen lokaal en globaal.

Verder werkt het Van GoghHuis voor dit project samen met 't Huysmuseum Etten-Leur door middel van bruiklenen van Marlene Dumas en doorverwijzing naar de (Dumas)collectie van 't Huysmuseum. Het S.M.A.K. Gent en De Pont Tilburg zijn betrokken bij de rondreizende expositie van Loek Grootjans. Diverse galleries bemiddelen in verkrijgen van bruiklenen, zoals de Zwarte Panter in Antwerpen (Fred Bervoets) en Willem Baars Projects (Emo Verkerk). Voor Landkunst op de Buisse Heide wordt samengewerkt met Natuurmonumenten en bkcc.

Project en deelprojecten

In een artistieke dialoog worden gemeenschappelijke kunsthistorische wortels onderzocht, nationale en culturele identiteiten bediscussieerd en artistieke gemeenschappelijke gronden inzichtelijk gemaakt en verstevigd.

Groepstentoonstelling 'Wrijving van gedachten'

In een groepstentoonstelling in het Vincent van GoghHuis Zundert worden werken gepresenteerd van gevestigde Vlaamse en Nederlandse kunstenaars, waaronder Emo Verkerk (1955, NL), Fred Bervoets (1942, BE), Luc Tuymans (1958, BE) en Marlene Dumas (1953, ZA). Deze tentoonstelling maakt de artistieke, visuele en ideeënhistorische verwantschap tussen deze Vlaamse en Nederlandse kunstenaars zichtbaar. Allen zijn in hun werk op direct of indirecte manier geïnspireerd geraakt door Van Gogh. Zo speelt Emo Verkerk, die in Antwerpen studeerde, in zijn werk met beroemdheden uit de kunstgeschiedenis en portretteert hij Vincent van Gogh als een bedeesde jongeman die zijn hoge hoed voorzichtig afneemt voor de toeschouwer. De éminence grise van de Antwerpse kunstscene Fred Bervoets maakt geïnspireerd door het werk *Nachtcafé* van Van Gogh een hommage aan Van Gogh getiteld *Eenzaam café*. Hierin trekt hij zeer dramatisch in het verlaten en eindeloos witte café een dikke bloedrode verfstreep als een soort aankondiging van het lot dat Van Gogh te wachten staat.

Eén van de invloedrijkste Nederlandse schilders van het moment, Marlene Dumas, maakte rond 1990 een reeks portretten van bewoners van psychiatrische instellingen in West-Brabant. De studies van dit project uit de collectie van 't Huysmuseum Etten-Leur sluiten nauw aan bij de werkwijze van Antwerps meest invloedrijke kunstenaar Luc Tuymans, die eveneens als Dumas werkt op basis van zelfgemaakte of uit de media geselecteerde fotografische beelden. Een selectie polaroids uit de collectie van M HKA wordtl getoond. Het werk van Tuymans is beïnvloed door zijn persoonlijke geschiedenis – als kind van een Zundertse moeder en Belgische vader.

Artist in residence Van Gogh Huis Zundert /AIR Antwerpen

De geselecteerde kunstenaars - Niek Hendrix (1985), Lennart Lahuis (1986), Nel Aerts (1987) en Lieven Segers (1975) – werken voor een periode van 3 maanden in respectievelijk Antwerpen en Zundert. De kunstenaars worden intensief begeleid door de mentoren Alan Quireyns, Nav Haq en Ron Dirven. Tijdens open atelier avonden maken de kunstenaars voor een lokaal publiek hun creatieve proces inzichtelijk door de gelegenheid te bieden om in gesprek te gaan met geïnteresseerden. Het tentoonstellings- en activiteitenprogramma biedt inspiratie en vraagt tevens actieve participatie van de betrokken kunstenaars.

Deelpresentaties: Van GoghGalerie en AIR Antwerpen

Als resultaat van de verblijven in de AIR Antwerpen en AIR Zundert presenteren beide instellingen deelpresentaties van de deelnemende kunstenaars: Lennart Lahuis (okt-dec 2015, Antwerpen), Nel Aerts (okt-dec 2015, Zundert), Niek Hendrix (jan-maart 2016, Antwerpen), Lieven Segers (jan-maart 2016, Zundert).

Kunstenaars- en kunstbemiddelaars avonden

Om de artistieke dialoog verder aan te moedigen worden er 4 kunstenaarsavonden georganiseerd waaraan onder meer gerenommeerde kunstenaars en kunstbemiddelaars zullen deelnemen. Hierbij proberen de samenwerkende partners de avonden zo samen te stellen dat jonge, mid-career, en gearriveerde kunstenaars nader met elkaar kennis maken. Het is nadrukkelijk de ambitie om jonge talenten te stimuleren door in aanraking te komen met de kennis en kunde van meer ervaren kunstenaars. De Kunstenaars- en kunstbemiddelaarsavonden vinden alternerend in Zundert en Antwerpen plaats aansluitend op het artist-in-residence programma: 14-10-2015 en 20-01-2016 (AIR Antwerpen), 16-12-2015 en 23-03-2016 (Zundert).

Slotmanifestatie Vincents tekenclub

Het jubileumjaar BesteBuren2015 – het jaar waarin de Vlaams-Nederlandse creativiteit en samenwerking wordt gevierd – wordt op 13/14 februari 2016 officieel afgesloten in Antwerpen. Als grande finale van de kunstenaars- en kunstbemiddelaarsavonden organiseren het M HKA, AIR Antwerpen en het Vincent van GoghHuis Zundert een openbare slotmanifestatie. Geheel in de geest van Vincent en de bloeiende 'kunstcafécultuur' van Antwerpen in de 19e eeuw komen in 'Vincents tekenclub' alle kunstenaars, mentoren,

bemiddelaars, experts en publiek bijeen om samen te werken en de 'kunst' te vieren.

Vincent's Asylum

De Brabantse kunstenaar Loek Grootjans (1955) verzamelt en archiveert alles wat hem als mens en kunstenaar raakt. In 2008 begon hij met zijn project *Storage for Distorted Matter* waarin hij het leven registreert en opslaat. Zo verzamelde hij jarenlang het stof in zijn atelier en het 'licht' van Mondriaan in Domburg. Na zijn verblijf in de AiR Zundert maakte Grootjans gegrepen door de brieven en het levensverhaal van Van Gogh een 'kamer' - letterlijk een asiel - voor de overal weggestuurde kunstenaar Vincent van Gogh. *Vincent's Asylum* toont 'overblijfselen' of sporen van Vincent's leven en zal op voor Van Gogh belangrijke plaatsen te zien zijn. Zo bottelde Grootjans water uit de put bij het geboortehuis van Van Gogh, vond hij resten lijnolie en verf, droogde hij een wilde zonnebloem en wekte hij de groenten die hij verbouwde op de historische groentetuin van de moeder van Van Gogh. Via tussenstops bij de De Pont Tilburg, S.M.A.K Gent en Tate Modern Londen zal het reizende *Vincent's Asylum* eveneens worden tentoongesteld bij de samenwerkende partner het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen. Dit unieke kunstproject verbindt het erfgoed van Van Gogh met historische locaties en hedendaagse kunst. Gezien de deelnemende partners en de eerdere media exposure (DWDD) zal dit project kunnen rekenen op grote (inter)nationale persaandacht. Het project genereert een blijvende kwaliteitsimpuls voor het (internationale) relatienetwerk en versterking van de artistieke reputatie van het Vincent van GoghHuis Zundert en Van Gogh Brabant. Voor de toekomst zal dit een duurzame versterking betekenen met betrekking tot samenwerking, uitwisseling en bruikleenverkeer. Buiten het culturele veld worden nieuwe samenwerkingen gezocht met de toeristische sector. Daardoor vergroot tevens de zichtbaarheid. Dat betreft de (toeristische) locaties waar *Vincent's Asylum* wordt gepresenteerd, zoals drukbezochte steden (Gent, Londen, Amsterdam).

Landkunst op de Buisse Heide

De vierde editie van Landkunst op de Buisse Heide (12 september t/m 1 november 2015), dat wordt georganiseerd in samenwerking met Natuurmonumenten en bkcc, staat dit jaar speciaal in het teken van het Van Goghjaar 2015 en ook het Nederland Vlaanderen jaar. Er nemen twee kunstenaars uit Brabant (Noortje Haegens / Wiesje Peels & Steffen Maas) en twee uit Vlaanderen (Will Beckers / Johan Gelper) deel. Daarnaast een Brabantse schrijver (Jaap Robben) en een Vlaamse (nog onbekend). De deelnemers verblijven als AiR in het Atelier Roland Holst en vervaardigen daarna werken die langs de gedichtenroute van Henriette Roland Holst worden geplaatst. Het werk van Will Beckers wordt 'gespiegeld' op een Van Goghlocatie in België. Wiesje Peels & Steffen Maas zijn hun project Goghflow gestart in het reguliere AiR programma van het Van GoghHuis. Zij zetten dit voort op de Buisse Heide en zullen daarna mogelijk meegaan op een Van Gogh missie naar Shanghai (november 2015).

Versterking culturele hotspot Zundert

Het Vincent van GoghHuis ziet het samenwerkingsproject '*Wrijving van gedachten*' / *Artistieke ontmoetingen Antwerpen-Zundert* met het M HKA en Air Antwerpen als de eerste stap om de banden met de zuiderburen nader aan te halen. Immers, Antwerpen ligt slechts op 44,1 km afstand van de grensplaats Zundert. Om de naamsbekendheid van Zundert als geboorteplaats van Vincent van Gogh te vergroten ambieert het Vincent van GoghHuis in de komende jaren artistieke en culturele allianties aan te gaan met vergelijkbare Belgische instituten. Het Vincent van GoghHuis is dan ook verheugd met de totstandkoming van de samenwerking met twee toonaangevende, internationaal opererende Antwerpse kunstinstellingen. De drie partners beogen de samenwerking in de toekomst te consolideren zodat de dialoog tussen Vlaamse en Nederlandse kunstenaars verder kan worden voortgezet.

De 'artist-in-residence' uitwisseling met AIR Antwerpen biedt jonge Brabantse kunstenaars zoals Niek Hendrix een internationaal podium en netwerk en bouwt voort op het mentorproject (2014) van Marc Mulders en 7 jonge schilders in Zundert. Met dit uitwisselingsproject beoogt het Van GoghHuis een lokaal, nationaal en internationaal publiek kennis te laten maken met het gedeelde culturele erfgoed van Nederland en Vlaanderen. Op verschillende niveaus – publiek, kunstenaars en instellingen – wil dit project bijdragen aan een duurzame artistieke reflectie, culturele uitwisseling en een blijvende versterking van het Brabantse cultuursysteem.

Sinds de oprichting in 2008 werkt het Vincent van GoghHuis aan het genereren van permanente aandacht voor het feit dat Zundert de geboorteplaats is van Vincent van Gogh. Het tentoonstellings- en activiteitenbeleid richt zich naast het lokale en regionale publiek nadrukkelijk op een landelijk en zelfs internationaal publiek. Op initiatief van de Stichting Van Gogh & Zundert is een structureel samenwerkingsverband – Stichting Van Gogh Brabant - opgestart van Brabantse Van Gogh plaatsen. Naast zijn geboorteplaats Zundert en de andere Brabantse Van Gogh plaatsen bracht Vincent van Gogh ook periodes van zijn leven in België door. Namelijk, in de arme mijnstreek de Borinage, Brussel, en hij studeerde aan de kunstacademie in Antwerpen. Artistiek gezien zijn er ook vele raakvlakken tussen het oeuvre van Van Gogh en Belgische kunstenaars als James Ensor - eveneens een iconische pionier van het expressionisme -, zijn deelname in 1890 aan de avant-garde tentoonstelling van de Belgische kunstenaarsgroep Les XX in Brussel, en latere Vlaamse expressionisten als Permeke en De Smet. Zowel artistiek-inhoudelijk als publicitair-maatschappelijk stelt het Vincent van GoghHuis zich in de komende jaren ten doel om het Nederlandse en Brabantse museumlandschap verder te versterken door zich te richten op kwalitatief hoogstaande samenwerkingen met Belgische verwante instituten en kunstenaars.

Publieksbereik

Het Vincent van GoghHuis richt zich naast Van Gogh geïnteresseerden op een breed publiek van kunst en cultuur liefhebbers. Daarnaast behoren tot de doelgroep toeristen, de bevolking van Zundert en omgeving, het onderwijs en groepen. De doelgroepen worden specifiek naarmate ze - vanuit geografisch oogpunt - verder verwijderd zijn van Zundert. Dat wil zeggen: in de nabije omgeving is de doelgroep uitermate breed; landelijke doelgroepen zijn een gevarieerd in cultuur geïnteresseerd publiek, dagtoeristen en groepen; internationale doelgroep is met name het Van Goghpubliek. Het Vincent van GoghHuis trekt jaarlijks 10.000 tot 15.000 bezoekers.

Door het internationale samenwerkingsverband tussen het Vincent van GoghHuis Zundert, M HKA en Air Antwerpen is het mogelijk om naast de traditionele groep van museumbezoekers van de samenwerkende instellingen nieuwe lokale, regionale en internationale publieksgroepen te bereiken. Dit samenwerkingsverband biedt een uitgelezen kans om over de eigen landsgrenzen heen cultureel geïnteresseerden kennis te laten maken met de gedeelde artistieke en culturele geschiedenis van Vlaanderen en Nederland. Kunstenaars, instellingen en publiek van beide buurlanden trekken allen profijt van een vergroting en verdieping van de culturele gemeenschap rond de grens. De Van Gogh artist-in-residence voorziet in een lacune in de regio West-Brabant middels een professioneel publieksgericht podium met bovenlokale uitstraling.

Inhoudelijk richten de activiteiten zich op een nationaal en internationaal publiek van cultuurminnaars en liefhebbers van eigentijdse kunst. De randprogrammering - de open ateliers, de Van Gogh lezing 2015, de ARTtube film en openbare slotmanifestatie - richt zich nadrukkelijk op het aanspreken van een lokaal, niet-ingevoerd publiek. Via doelgerichte publieksparticipatie worden specifieke groepen senioren benaderd. Zo worden er speciale bijeenkomsten voor de bewoners van het naastgelegen Verzorgingshuis De Willaert georganiseerd. Daarnaast wordt een nieuw publiek aan beide zijden van de grens aangesproken. Wij verwachten in totaal 30.000 bezoekers te bereiken, en 75.000 viewers via sociale media. Om de zichtbaarheid en het publieksbereik in beide landen te vergroten gaan we samenwerkingen aan met mediapartners als Omroep Brabant en Radio Klara. Via sociale media bereiken we de vaste achterban van de samenwerkende instellingen. In 2015 is het een jubileumjaar Van Gogh met als thema '125 jaar inspiratie' en dit zal brede, internationale aandacht genereren. Dit sluit perfect aan het programma van AIR Zundert: kunstenaars van nu die zich door Van Gogh laten inspireren. Tot slot zal het AIR-project van Loek Grootjans - Vincent's Asylum - gaan reizen langs diverse Van Gogh locaties en musea in Europa.